

nesel ničesar s semnja. Na ženo, ki je mesila kruh in na naročeni hlebček je pozabil. Pa je stopila pri tisti njivi k njemu in mu ga dala. Bil je hlebec bel in dober, dober, da ni sejmar še nikdar jedel boljšega. »Da ni čarovnica in me hoče s kruhom začarati,« se je hipoma domislil v svoji jezi. In je izpljunil grižljaj, prej ko je mrvico pogoltnil in vrgel hlebec v cestni jarek. Tisti hip je vrglo vola ob tla, sejmarju se je zameglilo pred očmi, treščilo ga je ob cesto, polmrtvega so ga prinesli sejmarji domov. Meso volov je bilo vse črno, nihče ga ni hotel jesti, še kož ni hotel nihče kupiti. Sejmar je zavrgel dobri kruh dobre vile. Vile ne poznajo šale. Iz dobre vile postane hipoma hudobna. Gorje tistemu, ki se ji zameri. Nikdar ni nihče več videl ob tisti samotni njivi med steljniki ob metliški cesti dobre vile. Pripovedujejo, da se čuje včasih s tiste njive strganje. Ko strganje po nečki, v kateri so mesili kruh. Ali tisto strganje je ob temnih nočeh tako, da pretrese človeka vse v mozeg. Pravijo, da je strganje podobno žrnanju mlinskega kamna, ki melje človeške kosti. Ne poznajo šale vile, ne pozabijo človeka, ki jih je razžalil in ne kraja, kjer jih je raztogotil.

Pri roki, kjer se sestaneta krupska in metliška cesta, so šli pred davnim, davnim časom v ris ljudje, ki so hoteli s hudičevim denarjem dobro živeti na svetu. Kaj bo po smrti, temu so se smejali. Pripovedujejo, da se živ iz risa ni vrnil nobeden. Tam so postavili križ. Odkrije se popotnik pred križem, ponoči se še vse ponižneje in bolj plaho odkrije ko podnevi. Križ varuje tam, ali... Nihče ne gre ponoči rad sam iz Krupe in Metlike v Črnomelj.

Pa če se hoče izogniti križišča pri roki in krene po Srednjem potu, o, tam... Tam na njivi ob tem potu se je zamudil Vojinčan s košnjo. Tako se mu je mudilo, da je kosil i ko je zvonilo Zdravo Marijo in ni pomolil i za duše v vicah. Na polnoč je šlo, ko je hitel po Srednjem potu domov. Hitel je in hitel, pa ni nikamor prišel. Nekaj se mu je zapletalo med noge in se pritiskalo od vseh strani obenj, ko da je med gnečo na semnju ali v cerkvi. Skoraj z mesta ni mogel, videl pa ni nikogar in si vsega tega tudi ni mogel razložiti. Razjezilo ga je, zaklel je, snel koso z rame in zamahnil z njo po zraku.

Miha Maleš, Lastni portret

Milo je tedaj nekaj zaječalo, kosa je odrezala nekaj, kar je bilo ko človeški vrat. Vojinčana je pretreslo, res je sedaj lahko šel po potu, ali domov se je privlekel bled ko zid. Žena ni spravila iz njega nobene besedice. Ko je šel drugi dan obračat pokošeno deteljo, je opazil na mestu, kjer je zamahnil s koso, mlako krvi. Krvav sled je vodil naravnost na pokopališče v Vojni vasi in po pokopališču do svežega groba. Mož je od tistega časa hujšal z dneva v dan. Ko je ves prepadel povedal sosed, kako je videl ob Zdravi Mariji hiteti s pokopališča proti Srednjemu potu moža brez glave, je Vojinčana vrglo na postelj. Pa si nihče, še zdravniki niso mogli razložiti njegove bolezni.

Vojna vas! Na tisti poti mimo pokopališča človeka še podnevi strese. Tam spe dragi, tam spe tisti, ki si jih poznal, spe tisti, ki si jim bil dober, spe tisti, ki si jim na dolgu. Pripovedujejo, kako ječi včasih ponoči med križi in kamenitimi nagrobniki. Nekateri čujejo včasih ponoči zvoniti zvonove v zvoniku, ko da zvonijo za pogreb. O, kako